

lelkiismeretes kezelés, buzgó ápolás mellett kétségkívül fel fog ébredni s azon kétségbeejtő hidegséget és közönyt, mely ma a vallás iránt szelhtiben nyilatkozik s üressé teszi templomainkat, kiszorítja a keblekből s így, a minék ma gátot nem tudunk vetni, jövőben legalább el lesz enyésztetve.

Ürmösi Kálmán.

Legyen szabad e figyelemre méltó sorokhoz hozzátennem, hogy Klemen Benő, egyházunk és nevelésügyünk egyik legbuzgóbb maecenása, meghitt baráti körben s a többek közt előttem is már többször tette beszélgetés tárgyává a vasárnapi iskolák reformját, mely szerinte is népnevelésünk egyik leghatalmasabb emeltyűje lehet. Közelebbről egyenesen fel is kért, hogy ez irányban indítsunk egy kis actiót, ő maga kész levén ezt teljes erejéből támogatni. E megtisztelő megbízás következtében Péterfi Dénes, Londonban levő ifju barátunkat, nem sokára pályatársunkat, levél által felkértem, hogy az angol atyafiak vasárnapi iskolázási rendszerét tegye tüzetes tanulmánya tárgyává; igyekezzék az ott e czélra használatban levő mindennemű tankönyveket megszerezni, s a menynyiben lehet, azokból még mielőtt haza jőne, nekem is küldeni egy párt. Enynyit szükségesnek tartottam elmondani addig is, mig valamely eredményesebb lépést tehetnénk. Mert hogy tennünk kell, az bizonyos; csak a mit, miként és minő eszközökkel való kérdésekre találnók meg a feleleteket. Ebben, ugy hiszem, nagy segítségünkre lesz nem sokára Péterfi Dénes barátunk is.

Ferencz József.

2.

Itt és ott: győzzön, a mi jobb.

A mult 1875-ik évi Keresztény Magvető negyedik füzetében, alólirttnak a maroskőri esperességi közgyűlésről szellőztetett közleményét a keresztkőri esperességi gyűlés zokon — sőt „közmeügütözéssel fogadta; és arra ugyancsak a mult évi hatodik füzetben, megtorló felelet van adva Raffay Domokos kivonatos ismertetésében.

Nem feladatom találgatni: ha vajjon maroskőri egyházi közgyűlésünk ez ismertetésben közzé tett feleletet zsebre dugandja-é, és a feltálat galuska élvezetét — egyszerű napirendre téréssel mel-lőzendi-é?

Azonban alólirt, mint akkori közlője esperességi közgyűlésünk nézeteinek, ha feleselgetésre számítok, és nem a felvetett kérdés tisztázását tartom szemem előtt, alkalmasint óvatosabban járok el. Akkor közlenem kell vala a keresztkőri indítványt szóról szóra, az azt kíséző átirattal, mely amaz keltezésében jóval megelőzi, tehát [filius ante patrem]; és ekkor a tisztelt olvasó közönség beláthatta volna, hogy a közmeügütözést keltő maroskőri nézeteket, valóban megillegthetik-e: a z indítványnak eredetiségé-

ből lett kivetkőztetése; a fitymáló negédesség; a jól át nem értés; a hasznos ujitások ellen viseltető csökönösség; a sötét sugar [lucus a non lucendo] terjesztése; a legmagasb lépcsőre való felkapaszkodási vágy; az octroy; Mozes profétának a mozdonyvezetésre való képtelensége; a desperatio agyréme, légből kapott, s több ily — üstökénél fogva előrántott — szép czimezgetések?

Igy is talán beláthatná a két közlemény öszszevetéséből a tisztelt olvasó közönség, hogy „itt és ott“ nem hiányzik a jóakarát, csak hogy egyik félnek mindjárt kellene a Mi Atyánk közepe, míg a másik kész türelmesen bevárni a gabona megérésének s aratásának kínálkozó alkalmas idejét?

A légből kapott kifejezésre azt sugom meg Raffay Domokos üggyársamnak, hogy az ily légből kapott dolgok ott teremnek, a hol a néhai boldogemlékü Kriza püspökünk Vadrózsái termettek; a hol anynyi elmés monda, szikrázó élcz és találó adoma születik; a hol született im e másik adoma is:

„Egy falusi papot új választói költöztetnek rendeltetése helyére; az utban szembejövő esmerősétől kérdi a pap: hová mégy atyafi? Hát én biz uram oda, a hova akarok; de tiszteletes uram csak oda, a hova viszik.“

Részemről a méltatlanságot még csak eltűröm; de semmi korholás nem bírhatna engem arra, hogy meggyőződésemet feladjam, míg az ellenkezőről meg nem győzetem, — a Mózes proféta érdemből se vonnék le semmit a miatt, hogy a mozdonyvezetésről fogalma se volt: mint szinte az egyetemi szaktanárt nem mozditanám el azért, mert nem ért a gombostű-csináláshoz; bárha ugy a mozdonyvezető, mint a gombostű-csináló érdemeiket is készséggel beismerem.

Arról nem tehetünk, hogy itt közöttünk „János pap országa“ fel nem lelhető, és a hárs nem hámlik oly könnyyedén, mint talán óhajtanók; ellenben örvendünk a felett, ha ott, a „megütközők“, ama szerencsésebb helyzetű pásztorok közé tartoznak, kik az ur népét „Gyönyörű szép mezőn éltethetik, és szép kies folyó vizre legeltethetik. Solt. XXIII“ Még pedig nehézség nélkül.

Itt mi nálunk — a mint emlitém — nem megy oly könnyyedén a dolog. De hiszen én és sok mások is még, annak tudatában vettük volt fel a Jézus keresztjét: hogy a tanítvány nem nagyobb az ő mesterénél, a szolga az ő uránál, — és e kereszt emelésénél nem egyszer kellett erőt és vigaszt meritenünk a Golgotára való feltekintésből; az apostolok türeése és szenvedéséből; az első keresztény vértanuk önfeláldozásából; a nagy reformatorok terhes küzdelmeikből, keserü kifakadásaikból; Husz és Servét megégettetéséből; a Dávid Ferencz fogságra lett hurczoltatásából, — és hiszem, hogy ily bátorításra ezután is lesz szükségünk!

Még csak egy mondani valóm van; és ez az: hogy bárki mit tartson maga felől, magán érdeke lapuljon meg a közügyé előtt; a közügy megvitatása történjék méz és epe nélkül. Aztán — sine ira et studio — itt és ott: győzzön, a mi jobb; elfogadva Augustinus jó tanácsadását: Fiat in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus autem charitas.*)

Kelemen István.

---

*) A kérdés a levén, hogy szükséges-e egyházi szervezetünkön valamit reformálni s nevezetesen az egyh. főtanács előtt is már tárgyalt képviselői rendszert tovább fejleszteni, vagy maradjon minden úgy, a hogy jelenleg van: ennek tárgyilagos megvitatására szívesen tért nyitunk; de a személyeskedéstől meg akarjuk óvni folyóiratunkat s ezt kérjük tartsák szem előtt mindazok, a kik netalán a Kereszturkörben és Maroskörben felmerült vitához hozzá kívánnak szólni.
Szerk.
